

J.nr. 24/01355

Ref.: har

Dato: 16. februar 2026

Projektbeskrivelse for kunstkoven Underskoven på Ærø

Naturstyrelsen har med overtagelse pr. 1. december 2023 erhvervet ca. 15 ha til skovrejsning på det nordlige Ærø, jf. kortbilag 1 og 2 neden for.

Der er indgået samarbejdsaftale med Ærø Kommune om skovrejsningsprojektet. Ærø Kommune har bidraget med 75% af udgiften til erhvervelse fordelt med kommunale midler samt indhentede tilskud fra fonde og borgere. Naturstyrelsen har betalt 25% af erhvervelsen og forpligtiget sig til at afholde udgifter til etablering svarende til et traditionelt skovrejsningsprojekt. Det indgår i samarbejdsaftalen, at parterne er enige om at arbejde for at etablere skoven som en "kunstskov".

Enheden har den 30. juni 2025 fået mandat til at arbejde videre med kunstkoven på Ærø, herunder afvigelse fra Naturstyrelsens retningslinjer for så vidt angår bl.a. brug af godkendt plantemateriale.

Kunstneren Camilla Berner har i dialog med medarbejdere hos Naturstyrelsen udarbejdet et skitseprojekt til kunstkoven, som har fået navnet "Underskoven". Grundtanken bag skitsen er at skabe kunst med skoven, hvor kunsten ligger i selve transformationen i at blande biologi, lokalhistorie og landskab til en ny form for fortælling.

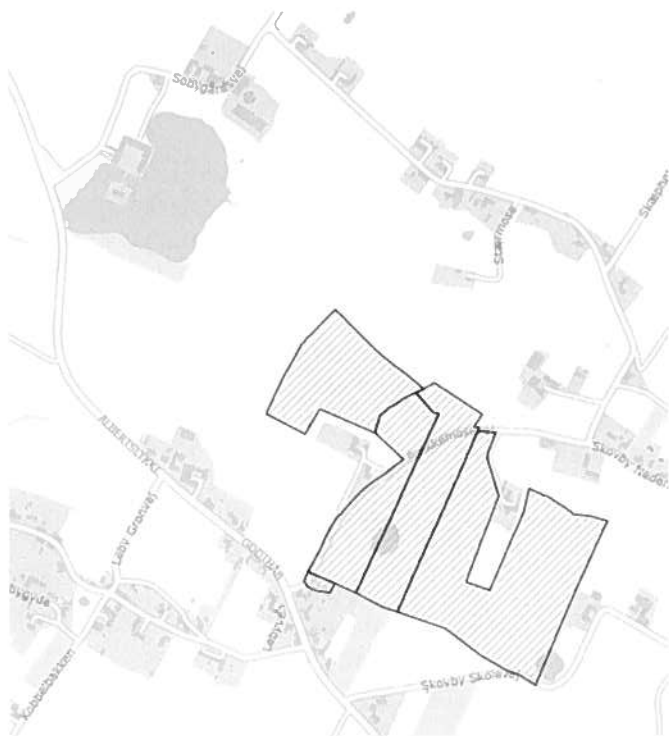
Til grund for udarbejdelsen af skitseprojektet ligger Naturstyrelsens forundersøgelser af jordbundsforhold, hydrologi og indhentning af museale oplysninger m.m.

1. Placering og landskab

Projektarealet for Underskoven er på 14,8 ha og er beliggende ved byen Skovby på det nordlige Ærø, jf. figur 1 og 2 neden for.

Kortbilag 1. Oversigtskort. Rødt: Det planlagte arealer for skovrejsning. Gul: Naturstyrelsens arealer på Ærø

Kortbilag 2. Kort over projektarealet (blå skraveret). Mod nord ses herregården Søbygård. Mod vest ses hovedvejen mellem Søby og Marstal.

Projektarealet ligger tæt ved hovedvejen mellem Søby og Marstal ca. 4 km syd for Søby. Arealet ligger ca. 1 km syd for Søbygård, som er oplevelsescenter med café og butik, udstillinger og arrangementer samt Besøgscenter for Geopark Det Sydfynske Øhav. Det gennemskæres af kommunevejen Sækkemosevej, og det støder mod syd op til kommunevejen Skovby Skolevej.

Arealet er stærkt kuperet. I midten er en gennemgående højderyg, hvorfra arealet skråner mere eller mindre stejlt ned til begge sider. Fra højderyggen er der udsigt til vådområdet Vitsø Nor. Den sydlige del af arealet gennemskæres af to delvist kratbevoksede jordvolde.

2. Skitseprojektet.

Der er udarbejdet vedlagte udkast til skitseprojekt for skovrejsningen (bilag 2a). Ca. 10,8 ha af arealet, svarende til ca. 73 % af det samlede areal, er planlagt tilplantet med skov og skovbryn eller udlagt til naturlig tilgroning. De resterende 4,0 ha (27%) udgøres af lysåbne arealer.

I forhold til projektarealets størrelse og traditionel skovrejsning er der planlagt et stort antal små delarealer med skovplantning, naturlig tilgroning eller lysåbne arealer. Dette er for at udfolde visionen om, at skoven vokser til i forskellige tempi og derved opnår et varieret udtryk allerede i sin etablering. Det er ligeledes også for at tilgodese såvel lokale fortællinger, oplevelsesmæssig variation som vekslende forhold for biodiversiteten.

Skovens bevoksninger er gennemgået neden for i kapitel 3, mens lysåbne arealer og vandhuller er gennemgået i kapitel 4 og friluftsliv og formidling i kapitel 5. Økonomi og skovens realisering er gennemgået i hhv. kapitel 6 og 7.

3. Skovens bevoksninger

Skovens bevoksninger omfatter bevoksninger inkl. skovbryn samt arealer udlagt til naturlig tilgroning.

3.1 Skovens bevoksninger

Der er planlagt 16 forskellige bevoksninger (nr. 1-16), hvor der for hver bevoksning er angivet valg af træarter og buske. Det beplantede areal inkl. skovbryn på ca. 4 ha udgør i alt 9,5 ha svarende til 64% af det samlede areal. Der plantes med et gns. planteantal på 2.500 stk./ha svarende til ca. 23.750 planter i alt.

Der er som udgangspunkt brugt hjemmehørende arter af træer og buske, hvor valg af voksested er afstemt med resultat af jordbundsanalysen. Der er indlagt flere små holme på ca. 200 m² – angivet med en rund cirkel – hvor der plantes udvalgte træer i monokultur. Her plantes enkelte ikke-hjemmehørende arter i form af Ægte Kastanje, Valnød, Vandgran og Gingko.

Bevoksningerne er sammensat af blandingskulturer med arter som tilgodeser ønsker om lysere eller mørkere skove, med højskov og underskov, samt flydende overgang til bryn. Alle arter er valgt ud fra lokale forekomster. Det mest gennemgående træ er Småbladet lind. Det er udvalgt til kunstsikoven, da den står som et stort træ i flere gamle landbohaver på øen. Desuden er den omtalt i flere gamle skrifter om Ærø, ligesom den forekommer i Ærøskøbings gamle byvåben.

I beplantningerne i de ovenfor nævnte cirkler fremhæves bestemte arter, som har en særlig natur- eller kulturhistorisk tilknytning i lokalmiljøet. Sådanne som fx Ægte Kastanje og Gingko. Cirklerne er placeret i retning af hvorfra arten er observeret. Der er tale om et æstetisk greb såvel som et formidlingsgreb til at fortælle om både arten og den lokale tilknytning. Af de i alt 38 arter i beplantningsplanen er ca. halvdelen af arterne enten helt eller delvist fremdyrket af lokale frøkilder og podninger. Data herfor holdes løbende ajour.

Der er planlagt et skovbryn af en bredde på ca. 10-25 m, hvor der plantes arter af buske som hyld, engriflet - og alm. hvidtjørn, mirabel, kræge, slåen, kvalkved, hassel, fjeldrøbs, tørst, samt reliktarterne rød kornel, vrietørn, benved, m.fl.

3.2 Naturlig tilgroning

Der er planlagt udlagt 3 delområder (A, B og G) til naturlig tilgroning, hvor der desuden foreslås udlagt sten og træstammer. Arealet udgør ca. 1,3 ha svarende til ca. 9%.

Sten og træstammer er til for at give levesteder for både fugle og insektliv og for at et langsomt spirende mikroliv i nedbrydningen af vedmateriale kan indfinde sig. Det er også tænkt med, som en æstetisk måde at kunne give landskabet en tidslighed, som ellers mangler i det ensartede marklandskab, som skoven rejses i.

4. Lysåbne arealer og vandhuller

Ca. 4,0 ha er lysåbent svarende til 27% af arealet. Heraf udgøres ca. 3,0 ha af arealer som følge af bestemmelser om afstand til naboer og ledningsanlæg langs Sækkemosevej.

Der er planlagt et lysåbent areal (C) på 1,0 ha placeret omkring et §3 vandhul og afgræsning.

5. Friluftsliv og formidling

Der er planlagt en parkeringsplads ved indgangen til skoven, når man fra den nord-sydgående "hovedvej" kører ind ad Sækkemosevej. Der er et busstoppested ud for Skovbørnehaven Pippihuset (nabo til p-plads).

Der vil blive opsat velkomstskilte m.m. samt borde/bænkesæt ved parkeringspladsen.

Der er planlagt et markeret stiforløb på ca. 2,1 km med grusbefæstede stier, hvor man bl.a. fra parkeringspladsen vil kunne følge et afmærket stiforløb.

Der er til formidling af kunstsken planlagt opsat et kort med fortællinger om træarter m.m. Kortet kan tilgås via interaktive QR-koder/skilte, som vil være placeret ved parkeringspladsen og flere steder langs den grusbefæstede sti.

Kommunen har på sigt planer om etablere en stiforbindelse til Søbygård, så man som led i besøg på Søbygård vil kunne gå en 4-5 km tur for at se Underskoven.

6. Økonomi

Der er i vedlagte regneark (bilag 2b) lavet en opstilling af budget for hhv. et traditionelt skovrejsningsprojekt og for kunstprojektet Underskoven.

Opstillingen er opdelt på hovedaktiviteterne:

- a) Tilgængelighed, faciliteter og formidling
- b) Skovrejsning
- c) Lysåbne arealer
- d) Kunst (honorar, køb af konsulenter m.m.)

Udgiften for et traditionelt skovrejsningsprojekt bygger på enhedens udbud af skovrejsning på Fyn (fra 2022 og 2024), hvor der er foretaget pristalsregulering. Der er desuden tillagt 20%, da det erfaringsmæssigt er ca. 20% dyrere på Ærø at rejse skov.

Ad a) Tilgængelighed, faciliteter og formidling

Budgettet for Underskoven beløber sig til 544.600 kr., mens en traditionel skovrejsning vil koste ca. 330.200 kr. svarende til en forskel på 214.400 kr.

Forskellen beror primært på et længere stiforløb af befæstede stier og opsætning af interaktivt kort, for at formidle kunstsken bedst muligt via bedre adgang og mere information.

Enheden har her vurderet, at hvis det havde været et traditionelt skovrejsningsprojekt vil man have kunne nøjes med et kortere forløb af befæstede stier i den sydlige del af skoven, og med anlæg af trampestier i den nordlige del af skoven, som ligger adskilt fra p-pladsen.

Ad b) Skovrejsning

Hovedaktiviteten omfatter fremavl/køb af planter, plantning og renholdelse af skovbryn og skovbevoksninger. For kunstprojektet skal der fremavles planter fra lokale frøkilder, hvor der budgetteret med 15.800 stk. ud af et samlet plantetal på 23.750 stk. Herudover ønskes der udlagt sten, kvas og stammer.

Budgettet for Underskoven beløber sig til 863.200 kr., mens en traditionel skovrejsning med samme tilplantet areal og samme plantetal pr ha, beløber sig til 377.500 kr. svarende til en forskel på 485.700 kr.

Forskellen beror primært på at der bruges podninger og indsamles og opformeres fra lokale frøkilder, ligesom der udlægges sten, stammer m.m.

Ad c) Lysåbne arealer

Der er i Underskoven foreslået etablering af et mindre hegnet lysåbent areal, som skal afgræsses. Samlet budget på 90.000 kr.

Enheden har her vurderet, at hvis det havde været et traditionelt skovrejsningsprojekt vil man ikke have etableret græsning på så lille et areal, men i stedet holdt det lysåbent ved slåning.

Ad d) Kunstdelen

Der er samlet udgifter på 740.320 kr. som alene vedrører kunstdelen i skovrejsningsprojektet Underskoven.

Samlet fås et budget for Underskoven på 2.238.120 kr. og for et traditionelt skovrejsningsprojekt på 849.240 kr. svarende til en forskel på 1.388.880 kr.

Merudgiften til Underskoven på ca. 1,4 mio. kr. vil kunstneren, evt. i samarbejde med Ærø Turist- og Erhvervsforening, skulle søge hos kunstfonde m.fl.

7. Realisering af Underskoven

Realiseringen af Underskoven vil ske i et tæt samarbejde mellem Naturstyrelsen Fyn og kunstneren Camilla Berner.

Det forventes, at Underskoven kan etableres i løbet af 2027 og med plantning i foråret 2027.

Det er forudsat, at kunstner Camilla Berner forestår og afholder udgifter til opsætning af interaktivt kort samt arbejdet med fremavl/køb af planter inkl. podning samt plantning og ekstra renholdelse gennem brug af entreprenører.

Det forventes, at Naturstyrelsen Fyn forestår etablering p-plads, befæstede stier, opsætning af piktogrampæle, bænke m.m. samt opsætning af vildthejn.

Det forventes, at enheden vil have det samme funktionær-tidsforbrug som ved et traditionelt skovrejsningsprojekt. Der vil være delopgaver som enheden ikke skal gennemføre, men som vil modsvares af et behov for koordinering med kunstneren Camilla Berner.